

УДК 658.849.7:094

DOI: 10.32403/978-966-322-528-9-2021-22-28

Надія Зубко

ВИДАННЯ ІВАНА ТИКТОРА ЯК ОБ'ЄКТ АУКЦІОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Подано огляд видань Івана Тиктора, які реалізовувались на аукціоні «Українська книга» упродовж 2016–2021 років. Визначено їхнє місце в асортименті Аукціонного дому «Дукат». Охарактеризовано накладові й примірникові особливості книг. Закцентовано увагу на їхній раритетності, науковій та історико-культурній цінності.

Ключові слова: видання Івана Тиктора, антикварна книга, букіністичний аукціон, аукціон «Українська книга», аукціонний дім «Дукат».

Nadiia Zubko

PUBLISHERS OUTPUT OF IVAN TYKTOR AS AN OBJECT OF AUCTION TRADE IN UKRAINE

An overview of Ivan Tyktor's publications that were sold at the auction «Ukrainian Book» during 2016–2021 is presented. Their place in the assortment of the Auction House «Dukat» is determined. The editions and copy properties of books are characterized. The rarity, scientific and historical and cultural value of books were described with particular attention.

Keywords: publications by Ivan Tyktor, second-hand book auction, antique book, auction «Ukrainian Book», Auction House «Dukat».

Видання минулих століть приваблюють споживачів своїм історизмом, змістовим наповненням, візуальним супроводом, джерелознавчим потенціалом, бібліографічною

рідкісністю, примірникомовою унікальністю, інвестиційною привабливістю тощо. Надійшовши із сфери використання у повторний товарний обіг, такі книги набувають статусу букіністичних. Букіністичні видання, які надруковані понад 50 років тому і мають художнє, історичне, етнографічне та наукове значення, зараховують до антикварних [5]. Переважно саме антикварні книжки стають об'єктами купівлі-продажу на аукціонах.

Букіністичні аукціони, як і вторинний книжковий ринок загалом, лише зрідка потрапляють у поле зору дослідників. Більшість із них згадано у нашій статті «Букіністика як об'єкт аукціонної торгівлі в Україні» [4]. У цій публікації ми спробуємо охарактеризувати накладові та екземплярні особливості друків, випущених у видавничих структурах Івана Тиктора і представлених на аукціонах «Українська книга». Від 2016 року такі публічні торги систематично організовує Аукціонний дім «Дукат», орієнтуючись і на «досвідчених бібліофілів, і тих, хто тільки має на меті зібрати власну домашню бібліотеку» і прагнучи «привернути увагу до української книги як до визначного явища культури, що має власне “обличчя” й, разом з тим, пов'язане з загальноєвропейською традицією» [1]. Організатори не обмежують асортимент книжками і періодикою, а доповнюють його «усім, що на папері»: документами, світлинами, картами, творами живопису і графіки тощо [3]. «Дукат» бере на себе усі торговельно-технологічні операції, пов'язані з експертизою, закупівлею і реалізацією видань. Попередньо відібрані лоти описують в каталозі, рекламують на власних і партнерських онлайн платформах, демонструють на передаукціонних виставках. Публічні торги організовують у галереї «Дукат» або експозиційному комплексі «Мистецький арсенал» у Києві, проте в умовах пандемії їх переведено в онлайнний формат.

Упродовж 2016–2021 років на 12 аукціонах «Українська книга» було виставлено 1 439 лотів, з них 17 вийшли друком у видавничих структурах, до роботи яких причетний

І. Тиктор. В каталогах аукціону «Українська книга» доволі повно репрезентовано кожний друк (вихідні відомості, стан збереження, провінієнції, особливості змісту, зображення оправи, титулу, розворотів тощо) і схарактеризовано осіб, причетних до його появи. Так, І. Тиктора здебільшого означають як відомого видавця і редактора, громадського і політичного діяча, а також військового, адже він служив у лавах Українських січових стрільців, Українській галицькій армії, був членом Української військової організації.

За дорученням останньої 1923 року І. Тиктор стає до праці в газеті «Новий час» і започатковує при ній «Бібліотеку “Нового часу”» [2, с. 6]. Первістком серії стала прижиттєва праця українського вченого, літературознавця і фольклориста М. Возняка «Як пробудилося українське народне життя в Галичині за Австрії» (1924). Книжку було виставлено на сьомому аукціоні у червні 2018 року з прогнозованою ціною продажу в межах 200–300 \$. АД «Дукат» поширював й інші книжкові додатки до періодики. Йдеться про 11-й випуск цієї ж серії, а саме працю «12 українців перед львівським судом (процес Паславського і товаришів)» (1927), покликану ознайомити читачів зі справжніми мотивами дій засуджених.

Восени 2016 року на продаж виставлено збірник «Усмішки: вибір сучасної української гуморески», який упорядкував Є. Пеленський (1935). Це 29-те число серії «Українська бібліотека», що функціонувала при щомісячнику «Наш прапор», хоч могла передплачуватись і поза ним. Видання об'єднало твори, які комічно «зображують особливості української вдачі, змальовують деякі яскраві риси побуту або представляють світ поетів» [6]. У примірникові збереглась оригінальна обкладинка у виконанні Е. Козака, натомість книжкові зшитки втратили цілісність: «подекуди аркуші відходять від блоку» [6]. Торги за цей друк розпочинали зі 100 \$. Вдвічі вищою була стартова ціна на оправлені разом 43-й і 44-й випуски цієї ж серії. Йдеться про «Галиць-

ко-Волинський літопис» (1936) — джерелознавче видання у перекладі історика-богослова Т. Коструби. Його першу частину відкриває вступна стаття про українські літописи, а також «виїмки» з «Повісті временних літ», Київського і Суздальського літописів, що «описують наші західні землі й їх історію», а другу — завершують пояснення імен князів, назв племен, міст, сіл, урощих і т. п., що поряд з посторінковими примітками адаптовували текст книжки для ширшої цільової аудиторії [6].

До аукціонних каталогів було відібрано видання В. Темляка «Вогнистий хрест: полковник Ля Рок» (1935; естимейт 350–400 \$) і Д. Варнака «Таємниця організації» (Львів, 1936), М. Андрусика «Мазепа і Правобережжя» (1938; 300–350 \$). Це щоквартальні додатки до «Вістника» — місячника літератури, мистецтва, науки й громадського життя, який виходив у Львові упродовж 1933–1939 років. Окрім книжок, колекціонерам було запропоновано річний комплект щотижневика «Народня справа» — популярного періодичного видання концерну «Українська преса» для масового читача (передусім селянина); прогнозована ціна продажу підшивки за 1933 рік — 500–600 \$.

З-поміж духовно-просвітницьких видань на аукціоні «Українська книга» колекціонери мали змогу придбати «Святу Євангелію» (1937), яку «зладив» священник М. Кравчук, тобто переклав з грецької, й, що важливо, доповнив примітками, розширивши тим самим читацьку аудиторію. Підвищують споживчу цінність видання ілюстрації П. Холодного, папір верже, збережена видавнича обкладинка, якісна індивідуальна оправа; понижують — сліди реставрації і лисячі плями. Організатори аукціону планували реалізувати видання за 500–600 \$.

Найчастіше на аукціон відбирали фундаментальні видання історичної тематики. Найдорожче серед них перше видання «Історії українського війська» (1936) за редакцією І. Крип'якевича й Б. Гнатевича і в оформленні М. Бутовича

(майже 400 ілюстрацій) [6]. Оправлений в оригінальну колєнкорову палїтурку з золотим тиснення і оснащений лясє примїрник цього видання було виставлено на продаж 2018 року. Попри «незначні потертості і забруднення» естїмейт дорївнював 1 100–1 300 \$. Вдвїчі дешєвшє оцїнено примїрник другого вїннїпєзького видання «Історїї українського вїйська» (1953), в якому додано новий четвєртий роздїл, хронологїчно обмежений 1920–1953 роками.

У межах трьох аукцїонїв поширювали рїзнї примїрники ґрунтового дослїдження «Історїя української культури» (1937) знаних українських вчених І. Крип'якевича, В. Радзїкевича, М. Голубця, С. Чарнецького і В. Барвїнського. Автори цїкаво і доступно виклали історїю розвитку українського побуту, лїтератури, образотворчого мистецтва, театру та музики вїд княжих часїв до першої третини ХХ ст. [6]. Естїмейт кожного з примїрникїв рїзнїться: того, що без збереженої видавничої оправи в їндивїдуальнїй складенїй палїтурї з незначними потертостями та забрудненнями, — 900–1 000 \$; а їншого, у видавничїй оправї з додатковими 15 зшитками, — 1 000–1 200 \$.

Серед аукцїонних видань привєртає увагу критичний нарис «Пушкїн і ми» (1942) українського полїтичного дїяча Р. Бжєського, який висвїтлює ставлення росїйського поета до українства й визначає причини, «з яких Сталїн вважав твори поета їдеологїчно корисними» [6]. Стартова цїна лота — 100 \$. Воно пропонувалася до продажу без обкладинки, трохи потертим і забрудненим. Книжку випустило рївненське видавництво «Волинь», яке певний час очолював І. Тиктор. Саме тут видавець започаткував серїю «Бїблїотека “Антикомунїста”». Її випуски збереглися у мїзернїй кїлькостї примїрникїв і малодоступнї для зацїкавлених читачїв. Про це свїдчить навїть той факт, що у бїблїографїчному покажчику «Видання Івана Тиктора та концерну “Українська прєса”» вїдомостї про видання серїї є неповними [2, с. 250–251].

Усі згадані друки Івана Тиктора, за оцінкою експертів АД «Дукат» мають наукову та історико-культурну цінність, з них 29,4 % ще й художню, адже є естетично вдалими видавничими проектами з вербального і візуального боку. Більшу частину оглянутих книжок можна зарахувати до наукових і науково-популярних, які зберігають інформаційний потенціалі сьогодні. Практично кожен другий лот — це прижиттєве видання того чи іншого автора, а кожен четвертий — бібліографічний раритет. Завдяки аукціонам видання Івана Тиктора отримують «нове життя» у «нового господаря», переважно залюбленого в книжки і платоспроможного, й відносять нових вдячних читачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аукціон української букіністичної книги у Києві // Litcentr : портал ГО «Український літературний центр». 2016. 23 квіт. <http://litcentr.in.ua/news/2016-04-23-4205> (дата звернення: 28.03.2019).

2. Видання Івана Тиктора та концерну «Українська преса»: бібліогр. покажч. (1923–1977) / уклад. В. Г. Денисюк НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника. Львів, 2000. 368 с.

3. Глоба І. Аукціон «Українська книга» : [розмова з О. Білоус] // Facebook. Дукат : аукціонний дім. 2021. 2 квіт. URL: <https://www.facebook.com/groups/market.senka/permalink/461316568541843/> (дата звернення: 8.04.2021).

4. Зубко Н. Н. Букіністика як об'єкт аукціонної торгівлі в Україні // Документознавство в сучасному світі: виклики та завдання : зб. ст. III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції (20–21 груд. 2017 р., м. Львів). Львів, 2017. С. 41–49. URL: <http://kudid.uad.lviv.ua/wp-content/uploads/2015/09/UAD-KONF-2017.pdf> (дата звернення: 1.04.2021).

5. Про затвердження Правил торгівлі антикварними речами : Наказ; Мінекономіки, європ. інтеграції від 29.12.2001 № 322/795 // Законодавство України : офіц. вебпортал парла-

менту України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0058-02> (дата звернення: 2.04.2020).

6. Українська книга: [каталог] // Дукат : аукціонний дім : [офіц. вебсайт]. URL: <http://www.dukat-art.com/ua/napryamki/ukrayins-ka-kniga> (дата звернення: 10.04.2021).